

Universitat Autònoma de Barcelona

Història de la fotografia a Sabadell

Dels orígens fins a 1936

TESI DOCTORAL

David González Ruiz

Directors: Dr. Joaquim Sala Sanahuja i Dr. Jaume Vidal Oliveras.

Tutor: Dr. Jaume Vidal Oliveras.

Departament d'Història de l'Art de la Universitat Autònoma de Barcelona.
Sabadell, gener de 2022.

SUMARI DE CONTINGUTS

Agraïments	8
I- Motivacions de la investigació	9
II- Objecte de l'estudi i metodologia	12
III- Marc historiogràfic	20
PRIMERA PART: 1856-1902	
1- Sabadell a la segona meitat del segle XIX	31
1.1- La trama urbana	31
1.2- Població i activitat econòmica	37
1.3- Vida social, entitats i teixit associatiu	41
1.4- La formació del primer nucli artístic	49
2- L'arribada de la fotografia a Sabadell (1856-1888)	54
2.1- La visita de la reina Isabel II, la primera fotografia de Sabadell que no va poder ser? (1860)	57
2.2- Primers assajos locals. Els casos de Josep Margalef (1861) i Lluís Vermell	60
2.3- Les primeres fotografies oficials al pont de la Salut (1863)	69
2.4- Alfredo Esperon a Sabadell, utopia o realitat? (1867)	74
2.5- Juan Davicce, el primer fotògraf ambulant documentat (1866-1867)	76
2.6- F. Sánchez. Un fotògraf ambulant procedent de Sant Andreu del Palomar (ca. 1875-1880)	89
2.7- Els primers estudis comercials permanents: Els pioners Domingo Benessat (1838-1883) i Pedro Fábregas (1872-1901)	93
2.8- <i>La Gran Fotografia Eléctrica</i> (Febrer- abril 1884). Una societat dels fotògrafs ambulants Sánchez i Hernández	109
2.9- <i>Fotografía Instantánea</i> (maig de 1886). Un altre fotògraf ambulant en l'era daurada del retrat	111
2.10- El <i>Panorama fotográfico</i> de Joan Martí (1881). Entre el document i la fotografia artística	113
3- L'expansió i arribada de nous fotògrafs (1888-1902)	122
3.1- Els estudis de fotografia a Sabadell a finals del s. XIX	122
3.1.1.- Josep Maria Ballester Benítez (1888-1894)	124
3.1.2.- César Casas Vigo (1890)	131
3.1.3.- Rogelio López Carpio (1891-1893)	133
3.1.4.- Francesc Ribera Soler (1893-1900)	139
3.1.5.- Emilio i Higinio Bressanini (1893-1898?)	146
3.1.6.- Ignacio Bada de la Mata (1894-1900?)	156
3.1.7.- Pablo Carcaño (Cocñarc) Amaral (1899-1906?)	160

3.1.8.- Antonio Soldevila López de Ochoa (1897?-1913)	168
3.1.9.- Els fotògrafs forans i la premsa escrita	174
3.2- Les primeres edicions de targetes postals (1901-1909)	184
3.3.- Fotografia i art	226
3.3.1- L'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell i el Centre Català com a impulsors de la pràctica fotogràfica	226
3.3.2- Presència sabadellenca als concursos organitzats per les revistes il·lustrades	237
3.4- La fotografia d'aficionat. Un instrument en mans de la burgesia sabadellenca	244
3.4.1- Els primers fotògrafs amateurs sabadellencs: Marçal Ballús i Francesc Pulit Tiana	254
3.5- Vides paral·leles: cinema i fotografia (1897-1903)	275

SEGONA PART: 1903-1909

4- Camí vers la modernitat: Sabadell en el primer terç del segle XX **294**

4.1- La ciutat-fàbrica. Superació de la trama urbana i noves infraestructures	294
4.2- Població i activitat econòmica	298
4.3- Vida social, entitats i teixit associatiu	301
4.4- Les arts i els artistes	309

5- La fotografia agafa empenta (1903-1909) **319**

5.1- L'assentament de l'ofici. La transició cap a una nova generació de "retratistes" amb galeria	319
5.1.1- La fotografia pornogràfica. Una polèmica incòmoda	335
5.2- Un punt d'inflexió: el concurs de fotografia de <i>La Il·lustració Catalana</i> (1903)	341
5.3- Els concursos i les exposicions consoliden la pràctica fotogràfica i prestigien Sabadell més enllà dels seus límits	351
5.4- La fotografia artística: context, característiques i desenvolupament	377
5.4.1- Joan Vilatobà Fígols. La gènesi del fotògraf-artista sabadellenc més universal (1894-1909)	383
5.4.2- Miquel Renom Presseguer, els inicis d'un fotògraf sabadellenc que aposta per establir-se a Barcelona (1895-1910)	430
5.4.3- Albert Rifà Planas, els inicis d'un mestre a l'ombra dels grans mestres (1905-1915)	454
5.5- La fotografia amateur. Una pràctica en auge	467

5.5.1- La Secció de Fotografia del Centre Excursionista del Vallès. Un nou pilar que consolida l'univers fotogràfic sabadellenc	482
5.6.- Els pioners del fotoperiodisme i la seva presència en la premsa il·lustrada	501

TERCERA PART: 1910-1936

6- Sabadell en l'eclosió de la fotografia (1910- 1936) 520

6.1- Les entitats locals com a dinamitzadores de la pràctica fotogràfica i el cinema amateur	520
6.2- Establiments comercials: retratistes i distribuïdors de material fotogràfic	579
6.2.1- Joan Vilatobà Fígols (1909-1931)	580
6.2.2- Albert Rifà Planas (1909-1949)	588
6.2.3- Fotografia Econòmica d'Àngel Miró Bequé (ca 1909-1912)	594
6.2.4- Arts fotogràfiques (1913-1914)	596
6.2.5- Fotografia Moderna d'Ismael Pérez Colomina (1913-1915)	598
6.2.6- Josep Soldevila Moragas (1924-1946)	600
6.2.7- Joaquim Deu Papell (1914-1936)	604
6.2.8- Joan Gusi Oliveras (1914-1954)	611
6.2.9- Pere Andrés Raich (1914-1955)	619
6.2.10- Pere Monistrol Masafret (1916-1972)	622
6.2.11- Fotografia Josep Grau Prat (1916-ca. 1918)	629
6.2.12- Josep Vilatobà Fígols (Terrassa, 1918-1923)	630
6.2.13- Royal Fot. de Josep Escriu Prous (1921- 1923)	634
6.2.14- Miquel Agulló Padrós (1921-1934)	635
6.2.15- Agustí Guri Bros (1922-1930)	637
6.2.16- Ricard Carrera Casablanques (1923-1936)	640
6.2.17- Rafael Molins Marcet (1931-1983)	648
6.2.18- Joan Cardona Barti (1931-1933)	657
6.2.19- Joan Llobet Prunés (1933-1970)	658
6.3- La fotografia artística. Del pictorialisme a les avantguardes	661
6.3.1- El pictorialisme. Quan la fotografia és art	661
6.3.2- L'Almanac de les Arts (1924-1925). Una radiografia polèmica de l'art sabadellenc	718
6.3.3- Fotografia d'avantguarda: un camí cap a la modernitat	728
6.4- La fotografia documental. Entre l'estètica i la crònica	750
6.4.1- La societat Obradors i Boixadera Una breu història d'èxit	750
6.4.2- Francesc Casañas Riera. El gran reporter gràfic	762
6.4.3- La presència dels fotògrafs sabadellencs en el mitjà imprès	774
6.5- La fotografia industrial i publicitària	802

6.6.- El <i>boom</i> de les targetes postals	826
6.7- L'eclosió dels aficionats: fotografia domèstica versus fotografia artística	869
07- Dones i fotografia a Sabadell. Una falsa absència	893
Conclusió	917
Bibliografia consultada	934
Arxius consultats	954

ANNEXOS

Annex A. Cronograma	957
Annex B. Inventari de concursos i exposicions fotogràfiques	1104
Annex C. Directori de fotògrafs sabadellencs	1124
Annex D. Mapes dels estudis fotogràfics oberts a Sabadell el segle XIX	1160
Annex E. Mapes dels estudis fotogràfics oberts a Sabadell entre 1900 i 1936	1162